

Innst. O. nr. 67

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra finanskomiteen

Ot.prp. nr. 42 (2006-2007)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING OG OVERSIKT

1.1 Sammendrag

Finansdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til lovregler som legger til rette for at et kredittforetak organisert som forening kan omorganiseres slik at et kredittforetak som viderefører virksomheten, blir datter av selve foreningen. Forslaget åpner for at Landkredittkonsernet kan omorganiseres, slik at Landkreditt Bank og et kredittforetak begge blir datterselskaper av foreningen Landkreditt. Forslaget er en oppfølging av Banklovkomisjonens utredning NOU 2006:17 Kredittforening som konsernspiss.

Departementet foreslår videre at administrerende direktør (daglig leder) ikke lenger skal være medlem av styret i et finansieringsforetak. Forslaget vil bidra til klarere kompetanse- og ansvarsforhold mellom foretakets styre og administrasjon. Forslaget innebærer en oppfølging av Banklovkomisjonens utredning nr. 4, NOU 1998:14 Finansforetak m.v., hvor det blant annet ble foreslått at daglig leder ikke kan være medlem av styret i finansforetak. Banklovkomisjonens forslag ble i forhold til forretningsbanker og sparebanker fulgt opp i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007) Om lov om endringer i finanslovgivningen mv. (forvalterregistrering av aksjer, obligasjoner med fortrinnsrett, mv.), hvor det ble foreslått et forbud mot at daglig leder er medlem av styret. Stortinget sluttet seg til forslaget, jf. Innst. O. nr. 41 (2006-2007) og Besl. O. nr. 55 (2006-2007). Sparebankloven og for-

retningsbankloven ble endret ved lov 16. mars 2007 nr. 11.

Departementet foreslår også at personer som etter vedtak av Folkeregisteret har fått hemmelig adresse, ikke behøver å oppgi sin adresse ved oppretting og videreføring av kundeforhold i banker, samt et unntak fra bankers plikt til å registrere kunders faste adresse i slike tilfelle. Kravet etter gjeldende regelverk om at adresse må oppgis blant annet ved opprettelse av bankkonto, skaper praktiske problemer for personer med hemmelig adresse. Målsettingen med denne delen av lovforslaget er å begrense de praktiske problemene personer med hemmelig adresse møter i hverdagen. Lovforslaget er en oppfølging av spørsmål finansministeren ble stilt av Stortinget 19. desember 2005.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Marianne Aasen Agdestein, Alf E. Jakobsen, Rolf Terje Klungland, Torgeir Micaelsen, lederen Reidar Sandal og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Ulf Leirstein, Peter N. Myhre og Jørund Rytman, fra Høyre, Svein Flåtten, Peter Skovholt Gitmark og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og Akhtar Chaudhry, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Venstre, Lars Sponheim, viser til at forslagene er nærmere omtalt nedenfor i denne innstillingen og i Ot.prp. nr. 42 (2006-2007) Om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.). Komiteen viser til at det i utgangspunktet generelt kun er

konkrete forslag som krever lovhjemmel og Regjeringens vurderinger vedrørende dette, som er gjengitt nedenfor i sammendragene under det enkelte kapittel. Bakgrunnen for forslagene, utvalgsinnstillinger, gjeldende norsk rett, høringsuttalelser mv. knyttet til det enkelte forslag, er redegjort nærmere for i nevnte odelstingsproposisjon. Også nærmere vurderinger vedrørende lovforslagene er i noen grad kun delvis gjengitt, eventuelt bare vist til.

Komiteen viser for øvrig til sine merknader nedenfor under de enkelte punkter.

2. KREDITTFORENING SOM KONSERNSPISS

2.1 Sammendrag

Departementet mener at en viktig forutsetning for at en kredittforening kan være konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen, er at foreningen ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet.

Alternativet til holdingmodellen er en modell der for eksempel en bank eier et forsikringsselskap gjennom et 100 prosent eiet holdingselskap. Landkreditt er i dag organisert etter en slik modell, og denne organiseringen nødvendiggjør begrensninger på datterselskapets størrelse i forhold til det operative morselskapet.

Banklovkommisjonen hadde, som Landkreditt og flere andre høringsinstanser har påpekt, ikke i oppgave å utrede hvorvidt det også skal åpnes for at et andelslag skal kunne være konsernspiss i finanskonsern. Dette spørsmålet er derfor ikke utredet. Finansdepartementet har lagt vekt på hensynet til raskt å kunne legge fram dette lovforslaget, og foreslår ikke endringer utover forslaget fra Banklovkommisjonen på dette punktet. Vi viser likevel til omtalen nedenfor om forholdet til forslaget til ny samvirke- lov.

Når det gjelder hensynet til maktspredning, slutter departementet seg til Banklovkommisjonens vurdering av at dette hensynet vil være ivarettatt i en eierforening som foreslått. Det vises i denne sammenheng til at en slik forenings vedtekter, og endringer i disse, skal godkjennes av Kredittilsynet.

Banklovkommisjonens forslag innebærer at bare kredittforeninger som har drevet operativ virksomhet, skal kunne bli konsernspiss i finanskonsern. Kredittilsynet og Norges Bank har foreslått at dette kravet fjernes, slik at det åpnes en generell adgang til å organisere en konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen som en forening, uten krav til denne foreningens tidligere virksomhet. Etter Finansdepartementets vurdering vil en generell adgang til å la en forening være konsernspiss kunne reise spørsmål som ikke er sett eller vurdert i denne om-

gang. Formålet med det lovforslaget som legges fram, er primært å legge til rette for en hensiktsmessig omstrukturering av finanskonsern der kredittforetak organisert som forening er morselskap. Dette formålet oppfylles av Banklovkommisjonens utkast, som var det mandatet Banklovkommisjonen fikk. På denne bakgrunn finner departementet ikke tilstrekkelig grunn til å foreslå ytterligere endringer på dette punktet.

Justisdepartementet la 22. desember 2006 fram forslag til ny samvirkelov, jf. Ot.prp. nr. 21 (2006-2007) Om lov om samvirkeforetak (samvirkelova). Dette lovforslaget inneholder også en endring i finansieringsvirksomhetsloven. Det er foreslått at samvirkeforetak skal kunne få konsesjon som finansieringsforetak. Samvirkeforetak omfatter foreninger, andelslag og lignende sammenslutninger som har til hovedformål å fremme de økonomiske interessene til medlemmene. Forslaget er til behandling i Stortingets justiskomiteé. Dersom det vedtas endringer i finansieringsvirksomhetsloven som foreslått i Ot.prp. nr. 21 (2006-2007), bør forslaget i proposisjonen endres tilsvarende. Begrepet "kredittforening" i forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d bør i tilfelle da endres til "samvirkeforetak av låntakere". Begrepet "samvirkeforetak av låntakere" kan ha et noe videre innhold enn "kredittforening". Dette vil i så fall innebære at adgangen til å være holdingselskap i finanskonsern utvides tilsvarende. Vilkåret om tidligere virksomhet som kredittinstitusjon vil likevel avgrense virkeområdet til den foreslåtte bestemmelsen.

Banklovkommisjonen viser i utredningen til at bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 vil komme tilsvarende til anvendelse for kredittforeningen. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at det uttrykkelig presiseres i loven at finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 gjelder tilsvarende for morselskap som faller inn under § 2a-2 bokstav d annet punktum. Det vises til lovforslaget § 2a-10 tredje ledd.

Banklovkommisjonen bemerker imidlertid at det ikke er alle bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 som vil komme til anvendelse på morselskap som faller inn under § 2a-2 bokstav d annet punktum. For å unngå tvil foreslår Banklovkommisjonen at det i § 3-18 sies uttrykkelig at denne bestemmelsen ikke gjelder for eierandeler i konsernforetak. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag. Det vises til lovforslaget § 3-18 annet ledd.

Departementet slutter seg til de endringer i forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, foreningsbanker og gjensidige forsikringsselskaper som Banklovkommisjonen foreslår. Endringene innebærer at det klart vil fremgå at for-

skriften også omfatter morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d, samt at eierne av grunnfondsbevis bare kan gis rett til å velge inntil 1/4 av medlemmene i representantskapet. Det vises til punkt 2.5 i proposisjonen. Endringene i forskriften vil bli fastsatt samtidig med at lovendringene vil bli satt i kraft.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endringer i finansieringsvirksomhetsloven. § 3-9 tredje ledd behandles nedenfor under kapittel 3.

Komiteen viser til at forslaget om at en kredittforening kan godkjennes som konsernspiss, under forutsetning av at den operative virksomheten til foreningen flyttes til et annet selskap i konsernet, vil kunne løse utfordringene for Landkreditt knyttet til konsernstrukturen og veksten i Landkreditt Bank AS.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre forutsetter at Kredittilsynet/Finansdepartementet ved godkjenning av den nye konsernmodellen, ikke kan stille krav til foreningens vedtekter som endrer realitetene i foreningens formål eller medlemskriterier. I tilfelle hvor eierforeningen etableres gjennom omdanning av en kredittforening, skal grunnlaget for medlemskap i kredittforeningen kunne videreføres gjennom kriteriene for medlemskap i eierforeningen.

Disse medlemmer viser til at Landkreditt har vært opptatt av at det i endringsprosessen, som skal skje på forretningsmessige vilkår, ikke skal kunne utløse andre skatte- eller avgiftsmessige forpliktelser enn de som allerede ligger i konsernet. Disse medlemmer forutsetter at departementet legger til grunn at en slik overgang må håndteres på en smidig måte og baseres på at det ikke skjer på en måte som innebærer forskjellsbehandling.

Disse medlemmer viser til at finansieringsvirksomhetsloven inneholder bestemmelser av foretaksrettslig karakter om foreninger. Disse medlemmer forutsetter at fra det tidspunkt samvirkeloven foreligger og er trådt i kraft, vil foretaksrettslige bestemmelser i samvirkeloven ha forrang i forhold til finansieringsvirksomhetsloven, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-10.

3. FORHOLDET MELLOM ADMINISTRERENDE DIREKTØR (DAGLIG LEDER) OG STYRET I FINANSIERINGSFORETAK

3.1 Sammendrag

Departementet viser til Ot.prp. nr. 11 (2006-2007) punkt. 6.5, som Stortinget sluttet seg til, jf.

Innst. O. nr. 41 (2006-2007) og Besl. O. nr. 55 (2006-2007), hvor det uttales at:

"Det har i de senere år vært en utvikling og bevisstgjøring når det gjelder prinsipper for god foretaksstyring. Det legges blant annet stor vekt på å sikre styrets uavhengighet i forhold til den daglige ledelsen. Styret skal være i stand til å vurdere den daglig ledelse på uavhengig grunnlag."

Etter departementets vurdering bør også regelverket for finansieringsforetak legge til rette for dette, slik departementet har foreslått for banker. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens vurdering i NOU 1998:14 Finansforetak mv. og til vurderingene i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007), og foreslår at kravet om at administrerende direktør (daglig leder) i finansieringsforetak skal være medlem av styret, oppheves. Det vises til forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 3-9 tredje ledd.

Departementet foreslår videre lovfestet at daglig leder skal tilsettes av styret. Dette er i samsvar med Banklovkomisjonens utkast, og departementets forslag til nye lovregler for forretningsbanker og sparebanker i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007), hvor det på side 79 annen spalte uttales at:

"Etter alminnelige prinsipper for god foretaksstyring, bør kompetansen til å tilsette daglig leder ligge hos styret."

Det vises til forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 3-9 tredje ledd.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av finansieringsvirksomhetsloven § 3-9 tredje ledd.

4. ADGANG TIL IKKE Å OPPGI HEMMELIG ADRESSE VED ETBLERING AV KUNDEFORHOLD I BANKER

4.1 Sammendrag

For personer med hemmelig adresse vil krav om registrering av fast adresse i forskjellige kundeforhold kunne skape praktiske problemer. Departementet er enig med Kredittilsynet og høringsinstansene i at det er viktig at personer som er innvilget hemmelig adresse gjennom vedtak fattet etter folkeregistreringsforskriften § 37, gis mulighet til å opprette og videreføre kundeforhold i banker.

Kravene i hvitvaskingsloven, sparebankloven og forretningsbankloven om registrering av kunders faste adresse er strengere enn kravene som oppstilles i EØS-reglene som svarer til direktiv 2005/60/EF. Departementet legger på denne bakgrunn til grunn at et

unntak for banker fra kravet om registrering av kunders faste adresse dersom det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig, ikke vil være i strid med EØS-reglene som svarer til direktiv 2005/60/EF. Unntaket vil heller ikke være i strid med anbefalingene fra FATF, da disse anbefalingene kun oppstiller krav om identifikasjonskontroll.

FNH har anført at det ikke bør lovfestes et absolutt unntak fra plikten til å registrere kundens adresse, og at finansinstitusjonene må ha en rett til å registrere kundens adresse i de tilfeller institusjonen ser det som nødvendig for å ivareta kundeforholdet. Departementet bemerker i likhet med Kredittilsynet at lovendringen kun har til hensikt å oppheve registreringsplikten slik den foreligger i dag i tilfeller hvor kunden har hemmelig adresse. Banken vil fortsatt måtte foreta en vurdering av om kundeforholdet kan etableres/videreføres etter hvitvaskingsregelverket. Det vil videre være opp til kunden og banken å finne fram til en løsning som vil oppfylle bankens behov for tilstrekkelig kontakt, og som muliggjør nødvendig korrespondanse med kunden, og som samtidig ivaretar kundens behov for beskyttelse.

FNH mener det bør fremgå av lovteksten at det er tale om vedtak om hemmelig adresse i henhold til forskrift om folkeregistrering, samt krav til dokumentasjon av vedtaket og vedtakets varighet. Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering og finner at det ikke er behov for en henvisning til folkeregistreringsforskriften i selve lovteksten. Departementet mener i likhet med Kredittilsynet at det ikke er behov for et eksplisitt krav i lovteksten om at et vedtak om fortrolig eller strengt fortrolig adresse må dokumenteres. Det følger etter departementets syn av lovforslagets ordlyd at et slikt vedtak helt klart må kunne dokumenteres.

På denne bakgrunn foreslår departementet at bankkunders plikt til å oppgi adresse ved innskudd i banker, og bankers plikt til å registrere kunders adresse, ikke gjelder dersom det er fattet vedtak etter folkeregistreringsforskriften om at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig. Det vises til forslag til endring i hvitvaskingsloven § 6, sparebankloven § 22 og forretningsbankloven § 20.

Spørsmålet om å gi et slikt unntak fra registreringsplikten er tatt opp i relasjon til praktiske problemer som personer med hemmelig adresse møter ved etablering av kundeforhold i banker/nettbanker. Det vil kunne være, eller oppstå, behov for å gjøre tilsvarende unntak for andre rapporteringspliktige. Departementet foreslår derfor at det inntas en forskrifts-

hjemmel i hvitvaskingsloven, slik at det i forskrift kan fastsettes unntak fra plikten til å registrere kunders faste adresse dersom det er fattet vedtak om at adressen skal være fortrolig eller strengt fortrolig. Det vises til forslag til endring i hvitvaskingsloven § 6.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til hvitvaskingsloven § 6 nytt femte ledd, sparebankloven § 22 annet ledd nytt fjerde punktum og forretningsbankloven § 20 annet ledd nytt fjerde punktum.

5. ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

5.1 Sammendrag

Departementet antar at de foreslåtte lovendringene som legger til rette for at en kredittforening kan være konsernspiss, vil ha meget begrensede økonomiske og administrative konsekvenser. Det er nå bare ett kredittforetak organisert som forening som vil kunne nyttiggjøre seg de nye reglene. Det forventes ikke at nytt regelverk som foreslått vil føre til merarbeid for tilsynsmyndighetene.

De foreslåtte endringene, oppheving av krav om at administrerende direktør (daglig leder) skal være medlem av styret i finansieringsforetak, og plassering av kompetanse til å tilsette administrerende direktør (daglig leder) til styret, antas ikke å ha økonomiske konsekvenser av betydning. Forslagene vil kreve enkelte administrative tilpasninger i finansieringsforetakene.

Det foreslåtte unntaket fra bankkunders plikt til å oppgi fast adresse og bankers plikt til å registrere kunders faste adresse dersom det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig, antas ikke å ha økonomiske konsekvenser av betydning. Forslagene vil kunne kreve enkelte administrative tilpasninger hos de aktuelle bankene i forbindelse med at det etableres rutiner for korrespondanse med kunder som har hemmelig adresse. Formålet med lovforslaget er først og fremst å legge til rette for at personer med hemmelig adresse enklere skal kunne opprette kundeforhold i bank.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen tar Regjeringens redegjørelse for de økonomiske og administrative konsekvensene til orientering.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.)

I

I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker skal § 22 annet ledd nytt fjerde punktum lyde:

Plikten til å oppgi og påføre adresse gjelder ikke dersom Folkeregisteret har vedtatt at innskyterens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig.

II

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker skal § 20 annet ledd nytt fjerde punktum lyde:

Plikten til å oppgi og påføre adresse gjelder ikke dersom Folkeregisteret har vedtatt at innskyterens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig.

III

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2a-2 bokstav d nytt annet punktum skal lyde:

Som finansinstitusjon og morselskap i finanskonsern regnes også kredittforening som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og som har overført virksomheten som kredittinstitusjon til foretak i konsernet.

§ 2a-5 bokstav b skal lyde:

b) *foretak* som omfattes av § 2a-2 bokstav d, eller

§ 2a-6 annet ledd skal lyde:

Organiseringen av et finanskonsern skal godkjennes av Kongen. I forbindelse med godkjenningen kan det stilles vilkår om at selskap som inngår i finanskonsern skal være direkte eiet av morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d eller organiseres i samme delkonsern. Det kan stilles vilkår om størrelsen på morselskapets eierandel. En bank kan ikke eies av en annen bank. I blandet konsern skal enten:

- a) morselskapet være holdingselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d,
- b) forsikringsselskapet utøve bestemmende innflytelse i banken gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive

annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak som ikke driver forsikringsvirksomhet, eller

- c) banken utøve bestemmende innflytelse i forsikringsselskapet gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i forsikringsselskaper.

§ 2a-10 skal lyde:

§ 2a-10 Organisasjonsform, vedtekter

Et morselskap i finanskonsern skal være foretak som nevnt i § 2a-2 bokstav d. Vedtektene i et morselskap og endringer i disse skal godkjennes av Kredittilsynet.

For morselskap som er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder aksjeloven eller allmennaksjeloven med mindre annet følger av lov eller forskrift. Aksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd gjelder ikke for selskapet.

For morselskap i finanskonsern som nevnt i § 2a-2 bokstav d annet punktum, gjelder reglene om finansieringsforetak i kapittel 3 tilsvarende.

I § 2a-16 skal overskriften lyde:

§ 2a-16 Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d *første punktum*.

§ 2a-16 første ledd første punktum skal lyde:

Generalforsamlingen i en finansinstitusjon som eier eller ønsker å eie en så stor eierandel i en annen finansinstitusjon at det består et konsernforhold mellom de to institusjonene, kan med samtykke av Kongen beslutte at konsernet skal organiseres med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d *første punktum*.

§ 3-9 tredje ledd skal lyde:

Foretaket skal ha en administrerende direktør (daglig leder). Administrerende direktør (daglig leder) tilsettes av styret.

§ 3-18 nytt annet ledd skal lyde:

Grensen etter første ledd gjelder ikke for eierandeler i konsernforetak.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

IV

I lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven) skal § 6 nytt femte ledd lyde:

Plikten til å registrere kundens faste adresse etter første ledd nr. 3 gjelder ikke for bank dersom Folke-registeret har vedtatt at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig. Departementet kan i forskrift fastsette tilsvarende unntak for andre rapporteringspliktige.

V

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

Oslo, i finanskomiteen, den 24. mai 2007

Reidar Sandal
leder

Ulf Leirstein
ordfører

